

Multikulturní výchova

Jaké jsou cíle multikulturní výchovy

Poznatky, dovednosti a postoje, které připravují pedagoga pro chápání a tolerování příslušníků jiných kultur a dalších nejrůznějších otázek multikulturní výchovy. Multikulturní výchova v naší představě zahrnuje úvod do problematiky multikulturní výchovy, výchovu k toleranci a porozumění mezi národy, výchovu proti rasismu a násilí, interkulturalitu jako výrazný počin směrem k integraci migrujících cizinců, problematiku migrace z pohledu historie a současnosti, situaci národnostních menšin u nás, Češi a Romové – vzájemné soužití, úvod do světových náboženství, nová náboženská hnutí, situaci imigrantů v České republice, rasismus a jeho produkty, diskriminaci a netoleranci ve společnosti, diskriminaci různých skupin ve společnosti, metodickou práci s dětmi, mládeží i dospělými lidmi v oblasti multikulturní výchovy, přípravu učitele pro výchovnou a vzdělávací činnost v oblasti multikulturní výchovy ovšem za předpokladu, že dokáže v oblasti pedagogických aktivit pomocí získaných dovedností v přípravě pedagogického pracovníka vychovávat k toleranci a proti rasismu mladou generaci.

Témata přednášek – obecně

Charakteristika 21. století jako éry širokých pluralitních společností

Objasnění pojmů jako je rasismus a jeho produkty, diskriminace, rasové násilí, multikulturalita, interkulturalita, kulturní šok, xenofobie, intolerance, pogrom, fundamentalismus, terorismus, agrese, holocaust, genocida, atd.

Migrace – historie a současnost

Současná situace v České republice – národnostní menšiny u nás

Češi a Romové – historická hlediska a perspektivy

Multikulturní výchova – interkulturní, multietnická

Úvod do lidských práv

Antisemitismus

Církev, náboženství, sekty,... ateismus - vzájemné konflikty a projevy intolerance, světová náboženství

Diskriminace některých skupin ve společnosti, diskriminace žen, diskriminace osob s odlišnou sexuální orientací (homosexuální menšiny, feminismus, šovinismus, nacionalismus,...)

Projektování v oblasti multikulturní výchovy, projekty a programy na podporu multikulturalismu

Pedagog a multikulturní výchova

Přednáška k multikulturní výchově

Význam multikulturní výchovy

V současné době vyvstávají otázky vzájemného soužití mezi národy, etniky a různými skupinami obyvatel stále zřetelněji. Vedle projevů předsudků a xenofobie většinové majoritní skupiny proti určitým skupinám obyvatel se čím dál intenzivněji vystupují různá politická a společenská organizační seskupení, v krajních případech i státní organizace a instituce, jejichž

projevy mají podobu veřejně proklamovaných ideologií, např. fašismu, šovinismu, nacionalismu, apartheidu aj. V současné době ohrožují světový mír etnicko-náboženské konflikty v různých částech světa. Sociologické průzkumy hovoří o novodobé migraci obyvatelstva a i v našich podmínkách nalézají svůj nový domov imigranti, představitelé různých kultur a společností. Multikulturní výchova řeší otázky vzájemného soužití, vzájemné tolerance a intermultikulturality.

Multikulturní výchova je oblast praxe, edukační a osvětové činnosti, realizované ve školách a institucích celoživotního vzdělávání za účelem sblížení a spolupráce mezi etniky, národy, kulturami, rasami aj. Jedná se o oblast praktické výchovné a vzdělávací činnosti, která se realizuje v osvětově zaměřených projektech, na výstavách, festivalech, v publikacích různých vládních a nevládních organizací, národních a mezinárodních, ve školských i mimoškolských zařízeních, v projektech mezinárodní spolupráce např. v rámci Evropské unie zaměřené na mezinárodní výměnu mládeže, studentů a učitelů, spolupráce škol a různých organizací, nadací, obcí, regionů, spolků, knihoven a jiných institucí.

Multikulturní výchova v našich i evropských podmínkách hledá nové možnosti vzájemného soužití a spolupráce mezi majoritní většinou a romským obyvatelstvem. Právě oblast sociální pedagogiky nabízí např. řadu eventualit pro práci s romskými dětmi a mládeží. V současnosti je velmi žádoucí připravit pedagogy a sociální pedagogy pro sociální a pedagogickou práci s imigranty, s dětmi, mladými i dospělými lidmi.

Multikulturní výchova jako součást společnosti

Multikulturní výchova

- ✓ oblast vědecké teorie, která se utváří napříč vědami
- ✓ oblast výzkumu – multikulturní realita (užitečnost pro teorii i pro praxi)
- ✓ oblast infrastruktury – organizační a informační základna pro teorii, výzkum a realizaci
- ✓ oblast praxe, edukační a osvětové činnosti – sblížení a spolupráce mezi etniky, národy, kulturami, rasami, atd.

✓ **příprava na sociální, politické a ekonomické reality**

- ✓ **snahy prostřednictvím vzdělávacích programů způsobit lidem chápat a respektovat jiné kultury (imigrantům, příslušníkům jiných národů, aj.)**

(teorie v 50. a 60. letech – USA, vyhraněné rasové a etnické problémy, západní Evropa - imigrace)

Multikulturní výchova ve školách

Vědecká základna – kulturní antropologie, etnologie, etnografie, sociologie, interkulturní psychologie, etnopsychologie, etnolingvistika, pedagogika, mezinárodní právo – právo na udržování a rozvoj vlastní identity, jazyková a vzdělávací

Multikulturní výchova má filozoficko – politický základ, filozoficky vychází z multikulturalismu, který je vymežován jako „**ideál harmonické koexistence odlišných kulturních a etnických skupin v pluralitní společnosti**“.

Počátky MV u nás

- bylo vytvořeno několik vzdělávacích programů
- vzdělávací program Základní škola a Národní škola

- ❑ do jednotlivých předmětů jsou postupně včleňována témata zaměřená na tolerantnější vnímání různých národů a kultur;
 - ❑ náboženská témata, interkulturní vztahy,
- ❑ témata zaměřená na rovnost mezi mužem a ženou, pluralismus kultur, vzájemné ovlivňování, atd. Prezentace těchto témat v předmětech jako je dějepis, vlastivěda, občanská výchova, český jazyk, cizí jazyk, atd. záleží spíše na aktivitách jednotlivých škol a školských i mimoškolských zařízení.

Pojmy v multikulturní výchově

Etnikum, etnická skupina – společný rasový původ, jazyk a kulturu

Národ, národnostní skupina – kritéria kultury, politické existence, psychologická kritéria, (na utváření mají vliv společné dějiny a území)

Národnostní menšina – malá etnika nedisponující vlastním národním státem, části velkých národů na území jiného státu, specifické případy

Kultura – vše, co vytváří lidská civilizace, projevy chování lidí

- systém významů, hodnot a norem

Kultura – široký pojem, sociální zvyklosti určité komunity, zákony, obyčeje tradice a zvyky
Každý člověk je ovlivněn kulturním prostředím, kde se pohyboval, vyrůstal a pracoval, studoval

Akultura – kulturní změny, přebírání prvků z jiné kultury, vylučování, přetváření

Asimilace – včleňování jednoho etnika a jeho kultury do druhé (násilná a nenásilná)

Předsudky a stereotypy – šablonovité způsoby vnímání a přebírání

Diskriminace – negativní akce vyplývající z předsudku

(Všichni jsou stejní, kdo se odlišuje od většiny, je slabší nebo handicapovaný různými okolnostmi svého života a patří do skupin, které nebudí soucit (což jsou často rasově odlišní, ale také migranti), je veřejným míněním ohodnocen – „Nechce se změnit, takže naše chování k němu je jeho vina a jeho problém“.

(U nás problém diskriminace není dostatečně vyřešen, platné zákony sice diskriminaci zakazují, ale nedávají k dispozici sankce, které lze uplatnit, obrana proti diskriminaci je pouze soukromým problémem a právní prostředkem žaloba u soudu.

Diskriminace cizinců, přistěhovalců, žen, homosexuálů atd. – téma k diskusi)

Předsudek – xenofobie - rasismus

Xenofobie je základem různých nenávistných ideologií – rasismus, šovinismus, nacionalismus, pronásledování cizinců – narůstá v období krizí nebo v situaci velkých změn, cizí je nebezpečné, stává se obětním beránkem jako snadno definovaný původce nesnází.

Rozdělení na rasy

Rozdělení na rasy

bílá – europoidní, černá – negroidní, žlutá – mongoloidní, rozdělení provází řada znaků, u nás směr jednotlivým ras, různé rozdělení ve světě.

Biologické rozdělení ras budí po druhé světové válce určitý odpor, poněvadž hrůzy holocaustu byly přímým důsledkem biologického rasismu – př. nordický typ, který označoval bílou rasu, prohloubenou určitými znaky jako je světlá barva vlasů, modré oči atd. byl považován za nadřazenou rasu, příklady rasové nesnášenlivosti lze nalézt v nejrůznějších částech světa. Nebezpečí tvrzení nadřazenosti bílé rasy – zneužití Darwinovi teorie přirozeného výběru, k přežití vybrání jedinci obdařeni největší silou a vynikajícími vlastnostmi

Nebezpečné začíná být rasové rozdělení , když se rasy hodnotí z hlediska nadřazenosti

Různá měření a tvrzení o velikosti mozku, neustálé dokazování co je vlastně inteligence – hodnocení podle měřítek a znalostí západní civilizace je velkou chybou, např. adaptace na prostředí je podstatně lepší u primitivnějších národů, inteligence je zahrnuje nejen intelekt, ale i emoční stránku člověka. Například poslední výzkumy mohou znepokojovat řadu rasisticky orientovaný lidí, kteří hlásají nadřazenost bílé rasy, poslední výzkumy hovoří o tom, náš společný předek žil v Africe, hledání pramáti Evy.

Dělení lidstva na rasy nesmí být zneužíváno k diskriminaci

Rasa, rasismus – měkký a tvrdý

Měkký – vylučování, omezování, rozlišování

Tvrdý – agresivní podoba, ideologie – fašismu, šovinismu, nacionalismu, apartheidu apod., ničení, zášť, podněcování, vyhrožování, násilí

Nebezpečí – mlčící většina

Rasové násilí – oběť nemá tvář, útočník napadá odlišnou rasu a konkrétní oběť je kýmkoliv z této skupiny zaměnitelná – genocida, pogrom...

Multikulturní výchova může nabídnout řešení v otázkách soužití pluralitní společnosti

Modely soužití v multikulturní společnosti

- asimilace – zcela se přizpůsobit majoritě
- model „tavícího kotle“ – promísení tradic původních a přejatých –
nové kulturní vzorce
- kulturní pluralismus – pluralitní společnost považuje všechny subkultury za rovnocenné
 - multikulturalismus

Multikulturní výchova je příprava na sociální, politickou a ekonomickou realitu, kterou žáci prožívají v kulturně odlišných stycích s lidmi.[1]

[1] Encyclopedia of Educational Research, New York, 1982.

Společnost a interkulturalita

Interkulturní výchova

- tolerance a schopnost vzájemného porozumění
 - důležitost mateřského jazyka

➤ spolupráce

Multikulturní – přítomnost různých etnických, sociálních a náboženských skupin – asimilace a integrace

Interkulturní – aktivní podpora vztahů mezi majoritou a menšinovými skupinami.

Interkulturní vzdělávání – výchova k lidským právům, toleranci a demokracii

Interkulturní výcvik

Kulturní šok – přirozená reakce, nejistota, dezorientace – lidé pobývající delší dobu v cizím prostředí, vidění negativních věcí, **etnocentrismus** – vše naše je lepší, při komunikaci vzniká nedorozumění a konfliktů, těžké je porozumět – **metakomunikace**, projevující se v gestech, tónu hlasu a kontextu

Interkulturní vzdělávání – vzájemná pomoc

Multikulturní výchova může nabídnout řešení v otázkách soužití pluralitní společnosti

Jednou z vysokých škol, která pojala téma multikulturní výchovy poměrně ve velkorysém projektu je Pedagogická fakulta MU a její vzdělávací a multikulturní aktivity zastřešené Kabinetem multikulturní výchovy na PdF MU.

Viz. www.ped.muni.cz/wsocedu/kmv

Kabinet multikulturní výchovy na PdF MU